

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium promotenda, id equidem probamus libenter. (Az általalok a katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak: Egész évre 5 ft., félévre 2 ft. 50 kr., negyedévre 1 ft. 25 kr. — Egyes szám ára 5 kr.

Előfizethetni a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál.

Felolós szerkesztő:
Németh Ödön.

Megjelenik hetenkint 2-szer: szerdán este és szombaton este. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Szekesfejevári, kigyó-utca 9. szám. Hirdetések helyenként 50 kr. Bélyegilleték külön 30 kr.

A király.

Nagy nemzeti ünnepé avatta az ország október negyedikét a király nevenapját. Szokatlan öröm és lelkesedés tette magasztos ünnepé e napot, melyen ősz uralkodónk 67-ik születése napját ülte.

Nem pusztán névünnepét ültük e napon királyunknak, hanem ünnepeltük mindenek fölött ama történelmi nevezetességű eseményt, hogy a király megtalálta a szívünkhez vezető utat. Midőn megismert és királyi kegyével előraszott bennünket, közelebb hozta sziveinket egymáshoz.

Hosszu évtizedek s omorusága oszlik fel az öröm mámorában a jelen napokban. A mi szeretetünk s ragaszkodásunk uralkodónk iránt változatlan volt minden időben, ámde azok, a kik közelében voltak mindent elkövettek és az sikertült nekik, hogy uralkodónknak szívét távol tartsák tőlünk.

Amidőn a király nevenapján felhangzott az ünnepi szent mise, midőn az örömben egygyó olvadt gazdag és szegény, elfeledtük évtizedes keserveinket s hálával és szeretettel gondoltunk uralkodónkra, a ki végre is megértett, megtalált minket, és hálás szívükből áhítatos ima szállt az éghez, hogy áldja meg, védje meg ősz királyunkat.

Nehéz időknek szomorú emlékét ki bolygatná ez öröm napjaiban? Ami bánatunk volt, feledve van, sebeink begyógyultak

öröme annak, hogy jó királyunk együtt érez, együtt gondolkozik sokat szenvedett nemzetével.

A feledés fátyola sűrű lepellel takarja el a multat, a hős vértanuk sirján nőtt virág kinyílt. Nem megyünk már sirni az aradi temetőbe s október 6-án a gyászt öröm váltja fel: öröme a jelennek. Azok az aradi haragok, melyek a mártirok emlékezetére megkondulnak; a fekete draperiák, melyek ellepik a templom falait, az agg harcosok imája, mely égbe száll e napon: nem a komor gyászt jelképezik többé, — mert a bitófa vérről öntözött talaján zöld ág fakadt — a béke olajága!

Nemzet és király ma egyéforra néz vissza a multba s nézi a jövőt. Szívökben egy érzés fakad s megértve egymást egy uton járnak és egy célra törekcsenek. Régi vágyunk teljesült most, a midőn a király áll minden nemzeti vágyainknak élén s így indulunk neki örömmel, reménnyel telve az új ezredvének.

Nem is olyan régen volt még, hogy az elkeseredés sötét boruja ült a nemzeti érzés fölött. A pusztulásnak szelleme kísértett mindenfelé; mindenfelől a sülyedés, a bukás örvénye tátongett felénk és reményvesztetten busulánk szomorú sorsunk fölött.

A lejtőpart szabadság, az elköszött polgárjogok az elzúllésnek utolsó stádiumát képezték s ha végig tekintettünk az ország pusztulásán szívünkben a honfibu ütött tanyát.

A hol ezredév előtt Árpád párduczok vitézei vérüket áldozták a honserzés nagy munkájában, ott az ömagával meghasonlott emberek megtagadták a hazát. Internacionális eszmék virága nyílt az alföldi rónaságon, s a hol egykor Mátyás kormányzott igazságosan, lelketlen, önző vezetők kormányozták az országot. Az elmúlt évek szomorú emlékezteti választásai olyan jelenségek voltak, mintha a közszabadságágoniában vergődne. Ki hitte volna, hogy lesz még ébredésünk? Hiszen beteg, nagyon beteg volt az ország s megromlott közviszonyainkban semmi vigasztalóság arra nézve, hogy kilábadunk e betegségből.

És mikor legnagyobb szükségünk volt reá, akkor derült reánk az uralkodó kegye és szeretete. A honnan nem is reméltük, a mikor nem is vártuk, akkor érkezett a segítség. A király megértette a nemzetet, tisztán látása áttört azon a ködön, a melyet környezete évtizeden át hintett körülötte, megismert bennünket és szeretetének biztató tanujele magával ragadta a már reménye vesztett nemzetet. Az elnyomultak tömegéig elhatott a királyi elhatározás, megértette mindenki az új időknek változását, elhatott a szivekig s a kik már megtagadták volna a hazát, hinni, bizni tudtak benne, s megtanulták a királytól szeretni ismét a hazát.

A lombhullató őszi hervadás reánk a boldogító tavasz reményét hozta. Mint szállongó fecskék vidám hangjai jelzik az ébredő tavaszt, ugy értettük meg mi is a

Az életből.

— A »Fejérmegyei Napló« tárcaja. —

Irta: Kp. Kovács László.

— Hát tudod már most punktum, édes lelkem!

— Én is azt mondom, galambocskám, de —

— Sőt ugy vélem, hogy tökéletesen elég volt; a bíró írt, a bíró én vagyok, ergo én ítélem s így —

— Fellebbezek! sipitá közbe a nagyasszony.

— Csitt, itt én vagyok az ur, itt én parancsolok!

— Máté, az Istenre kérlek, hogy lehetsz oly kegyetlen! Fellebbezek egész a királyig, de ez ártatlan báránkyákat nem hagyom, oh nem, soha!

— Asszony, amit mondtam megmondtam!

— Oh Máté, megölsz te így — susogta erre alig hallgatólag Nagy Máté asszony, születtét beléndéki Beléndeghy Zsuzsánna, és torlát összeszorítván végtelen hangfutatót hallatott, melyet az ajtonyikorgáshoz hasonlíthatnánk s mely után lerögyött az ottománra, közben persze el nem mülasztván férje arcán a látás világos jeleit megfigyelni.

Es lime, ő kemény maradt mint a köszikla. Egy lábszját kerésozt, melylyel az ítéletét végrehajtja.

Azt hiszem, épp alkalomszerű e punktumot

itt közbeszurni. Sőt ugy teszünk, mint a nemzetközi békebíróság, mely a két harczoló fél között egyszerre csak ott terem s azt mondja: hohó, megálljatok, most azt akarjuk, hogy ne verekedjétek, küssétek meg a békét!

Mi e tegyverszúnetet felhasználjuk s bemutatjuk beszélyhóseinket a nyájas olvasónak. Legelsőbben is legyen olyan kegyes és kísérjen el bennünket a Harmat-utczába. Csinos, sárgára meszelt, négyablakos kis ház köti le figyelmünket, melyen nagy fekete betűkkel diszlik nemzetes uram érdemdús neve:

NAGY MÁTÉ
lábbelikesztő művész.

A kapuban egy művészegédet hoz elének s szerencse.

— Te kócoz, itt lakik Nagy Máté mester.

— He?

— Tekintetes Nagy Máté ur itt lakozik?

— Tessék?

— Nagy Máté lábbelikesztő —

— A művész urat tetszik keresni? Kérem csak tessék! Méltóságod még nem jártas nálunk; ugy ni, kérem, tessék utánam jönni, erre jobbra, most meg balra. —

A már-már veszélyesen bőbeszédűvé lett művészegéd (nem merem bevállani, hogy csak gyakoronók, mert mai világban ezért hívják az embert duellumra) hátorkodik szóbelileg megismertetni a nagyságos asszonnyal, ki a szent-istvánnap i napján a suly és kövérség-

verseny első díját nyerte el, s ki daczára ennek maga a megtestesült aesthetika és poézia, elmondja továbbá a művész ur eddigéle napvilágot látott tizenegy fugyermekének valamennyi nevét, mi magában véve már nagy dolog, mert mindegyiknek 3-4 neve van. Végre egy végtelennek látszó folyosónak legvégében egy ajtót nyit fel, melyen át a művész házi műtermébe léphetünk.

Senki se gondoljon azonban rosszat felőle.

Kis-telki Nagy Máté János András uram a szó szoros értelmében derek ember, nemcsak mert nemes, s daczára ennek lábbeli készítésre adta magát, hanem mert a mellett hogy jó üzletember, egyszersmind jó atya és hü férj is volt. Sokat foglalkozott családjával s mint jó családfőhöz illik, különös örömet lelte fiaiban.

De mindezek mögött két szörnyeteg hibaveti reá árnyékát, hogy nagyon hőrcsügmészeti s hogy bolondult minden után a mi rendkívüli. Ennek köszönhetette azután, hogy nősilni vágyakozván, három álló esztendeig kutathatott kellő életpár után, mert itt ezeket tartotta szem előtt:

1) a feleség legyen fiatal, de kövér, mint a hogy a töröknek tetszik,

2) legyen költői gondolkozás, de azért praktikus, mint a hogy a német kívánja,

3) legyen tüzes és szép, mint azt az olasz szereti,

4) legyen pikáns, mint a francia nők,

5) legyen házias, mint az angol,

Mai lapunk 8 oldal.

királyi kegyben, hogy a nemzetre új jövő viradt.

A vasárnap éjszaka sötétjét millió lángnak fénye törte meg, s mintha a csillagos égbolt szált volna a magyarok földjére, minden ablakban fénylő világok gyultak, melyeknek sugaraiban a jelen boldogsága s a jövő reménye ragyogott ki a hideg éjszakai éjszakába.

A királynak nevenapját nemzeti ünneppé avatta a honfi kegyelet. És évek mulva, évtizedek múltán, talán a távol jövőben valamikor késő utódaink e naptól kezdve új korszakát tekintik Magyarországnak s büszkén mesélik, hogy a régi iratokból tudják a szép mesét: „Volt egyszer egy jó öreg király...”

A jó öreg királyért, a kinek emlékét a jövő nemzedék áhitatos kegyelettel fogja említeni s a kit mi szeretettel s alvatlói hűségünk odaadásával veszünk körül — ő érte szált fel maunk az égbe az október negyedikünnepén.

Áldja és védje is Istenünk jó királyunkat, a ki a legnehezebb időben jött szívének szeretetével vigasztalásunkra.

— A képviselőház hódolata. A képviselőház október 4-ikén díszgyűlést tartott, a melynek egyedüli tárgyát a hódoló felirat elfogadása képezte, a melyben az országgyűlés köszönetét fejezi ki a Felsőháznak, azon kiváló kegyért, a mely a múlt idők nagyjainak emelendő szobrok ajándékozásában megnyilatkozik. Ez alkalommal a képviselők ünnepi díszben jelentek meg s a színes, ragyogó fényességű alakok közül érdekesen vált ki városunk képviselőjének *Kalocsy Alán*nak egyszerű fehér talárja. Az ülésen *Szalágyi Dezső* elnököt s miután *Molnár Antal* jegyző felolvasta a hódoló felirat szövegét egymásután állottak föl a pártok vezetői, hogy szép szavakban jelezzék a hódoló irathoz való hozzájárulásukat. Különösen szép volt *Apponyi Albert* gróf és *Molnár János*nak a néppárt elnökének beszéde.

A katolikus autonómia.

III.

(P.) Nagy horderejű lévén ama kérdés, ha vajjon a katolikusok az autonómiát, mint olyent maguk szervezhetik-e? megjegyzéssel akarjuk illetni Csorba Ferencz röpiratának eme kérdésre vonatkozó észrevételét, melyet az 1871. évi kongresszus munkálatainak általános határozatokat magában foglaló I-ső fejezet eme szavai sdtak alkalmat: a katolikusok az autonómiát maguk „szervezik”.

A röpirat későbbé vonja a katolikusok eme jogát és behizonyítani igyekszik, hogy a katolikusok autonómiájukat a kongresszus által kontemplált alakjában nem szervezhetik a nélkül, hogy több fontos jogát a Felsőháznak, mint legfőbb kegyurnak és az államnak — ne érintsék. Érvétele abban kulminál, hogy az autonómia illetén megalkotására csak az államhatalom alkotmányos faktora, jelesül a miniszterium és törvényhozó testület lehet illetékes, nem pedig a katolikusok.

Lássuk először azt, ha vajjon maguk az államférfiak, kikre a röpirat hivatkozik, vindikálták-e maguknak ama jogot, hogy az autonómia megalkotásában illetékesek csakis ők lehetnek?

Az erdélyi autonómiaira vonatkozó 1866. évi petícióz, az akkori kormány minisztere b. Főtvis József, nem csak melegen pártolta a Felsőház előtt, de ezen alkalomból figyelmét a magyarországi katolikusok felé fordította, annak idején rendkívüli feltűnést keltő levelet írt az ország primásához, melyben felhívja a primást, hogy a magyarországi katolikusok autonómiájának szervezésére tegye meg a lépéseket, mert — ugymond — ettől függ a kath. egyház állása és jövője az országban.

Hogy pedig Eötvös József miniszter mily mértékben volt szabadlelvü, az mindenki előtt tudva van, miért is felesleges volna kommentárt fűzni leveléhez.

A püspöki kar 1868-ban elkészített autonómia-tervezetének megújítására czél szerűnek találta az országgyűlés jelesebb tagjai közül tanácskozmányt hivni egybe, hogy a munkálat felül táplált nézeteiket meghallgassa, mielőtt az elaboratumot a Felsőház elé terjesztené.

E tanácskozmány ugyanazon év október 1-én tartott meg. A tanácskozmányt Deák Ferencz nyitotta meg következő beszédével:

6) legyen sok pénze, már mint nálunk szokás.

Eddigél élő tizenegy fiugyermekét pedig elkeresztelje ilyenformán:

Az első három viselje atyja neveit, még pedig: Máté János András, János Máté András András Máté János változatokban. E három elsőt saját mesterségére taníttatta, úgy gondolkozván, hogy ha egyik-másik el is hal, legalább marad még, kire az üzletet hagyja (szerencsésen megmaradt mind a három).

A következő hat kereszteltetett így: Balambér, Tuhtum, Levente, Bendegúz, Álmos és Attila. Ki lakatos, ki ács vagy kömives; egyszóval a legközönségesebb mesterségekre adattak, mert Nagy uram a messze jövőben már fia által akarja házát felépíttetni. Attila, mint már a neve is mutatja, szabómesterségre adatott.

Megszületvén a tizedik fiugyermek is, Nagy uram beleunt a dicső ősi nevekbe s úgy találta, hogy ha már a szomszéd szücsmester is olyan magas komaságba keveredett mint a királyfi a méltósága, miért ne lehetnének neki is nagyhirű rokonai. Kapva kapott tehát az alkalmon, az épp akkor hirre vergődött Lesseps Ferdinándot keresztapján menyerni, mit ez nagy kegyesen el is fogadott, olyanformán, hogy 100 frankot küldött maga helyett. A tizedik fia tehát ennek öröme Nagy Lesseps nevet nyert, s ugyan ennek öröme családi gyűlésben elhatározottatott, hogy az ifjú Lesseps, ha nem is suzi csatorna, hanem más, hétköznapibb csatornának ásásának szentelendő életét.

Mind ezek után szünet állott be. A tizenegyedik Nagy már mint Nagy Zola szerepel az élők sorában. A történetek eddigi folyásából

hajlandó volnánk hinni, hogy a piczinke Zola méltó utódja lesz keresztapjának, annál is inkább, mert első napjaiban is már versekben kántált s feltűnően hódol a naturalizmusnak.

A nyájas olvasó megengedi, hogy a nagysága egyetlen leánygyermekével is megismeressük. E kedves hölgy t. i. annyi gondot okozott mindeddig költői érzületü mamájának, mint amennyit Máté urnak a tizenegy fiugyermek. Különben Adalgisa kisasszony elég rokonszenves alak volt. Termetere nézve vetélkedett a Pragmites communis karcsúságával, mely idegen szó alatt olyan nád értendő, melylyel faluhelyen a házakat szokás befedni. Egyébként a kisasszony maga volt a megtestesült jószág (ha ugyan testről beszélhetünk ott, hol még a nádat is merész hasonlatnak kell vennünk); ő azok közé tartozott, kik addig nagyon jók, míg alusznak, és miután mindig aludt, senkisen fog csodálkozni, ha eláruljuk, hogy Nagy Máténé asszony szerfelett sokat mérgeződött leányának illetén jószágán; következésképen az sem kelt csodálatot, hogy a költői mama Adalgisa kisasszonyt egyik haragos pillanatban a mormotér nem éppen költőies névvel ruházván fel, ezen szó a Harmat-utca szélében-hosszában felkapottat s a kisasszony tényleges nevére a feledés fátyolát borította.

II.

Felvesszük ismét a történet fonálát. Mindazonáltal bízva a nyájas olvasó jó ízlésében, ott vesszük fel azt, midőn a fegyverszünet letelével Balambér, Tuhtum és Bendegúz már illendőképen kibőmbölték magukat s a béke csakugyen helyre állott. A Nagy család körében nem voltak ritkák a csetepaték. Mindannyi-

„A kath. autonómia az egész kath. egyházat illeti. A róm. kath. vallást követő egyházi és világiak összessége. Ezen összességnek van joga az autonómiát megállapítani, s annak jogait gyakorolni.”

Ime, tehát nagy államférfiaink nem vindikálták maguknak a jogot, nem pedig azért, mert éppen a nagyságuk tulajdona az igazságvédelem, mely vagy legyen, vagy vesszen a világ; míg a kis kaliberű emberek nagyságát mindenha a jogfosztás képezte.

De nézzük, vajjon elfogadható-e a röpirat azon érvelése, mely az autonómia egészben és részleteiben való tárgyalására kizárólag csak a törvényhozó testületet tartja illetékesnek?

Nem lévén törvényünk, mely e kérdést szabályozná, utána a legtermészetesebb jogalaphoz, a precedens esetekhez kell fordulnunk, s azokból levonjuk a következtetést.

Hazánkban a protestánsok és görög nem egyesült felekezetek önkormányzatilag vannak szervezve; nézzük tehát, vajjon eme felekezetek önkormányzata mielőtt életbe lépett volna, egészben vagy részleteiben átment-e az országgyűlés rostáján, vagy eme felekezetek kérték-e felhatalmazást az országgyűléstől arra, hogy önkormányzatuk szervezetéről tanácskozhassanak? És ha behizonyult tény az, hogy eme felekezetek önkormányzata csak az országgyűlés két ily rendbeli közbefjöttével létesült, úgy elfogadható a röpirat érvelése, miszerint Magyarországon a vallásfelekezetek önkormányzati szervezkedésére egyedül csak az országgyűlés illetékes, vagy annak szervezésére legalább is az országgyűlés engedelmé és jóváhagyása szükséges.

Felkutatva a corpus juris Hungarici-t, a XVI-ik századtól bezárólag a XIX-ikig nem akadunk annak nyomára, hogy az említett felekezetek önkormányzatuk megalkotásában a szervezkedés engedelmét kikérték volna a törvényhozó testülettől, vagy hogy önkormányzatuk szabályai keresztül mentek volna az országgyűlés tanácskozásain.

Ha tehát az említett felekezetek megalkothatták önkormányzatukat az országgyűlés előzetes engedelmé és utólagos jóváhagyása nélkül, vajjon nem jogos-e a kérdés, hogy a katolikusok miért nem alkothatják meg önkormányzatukat éppen így?

Midőn a protestánsok 1790-ben kidolgozták autonómia-tervezetüket, azt a Felsőház elé s nem az országgyűlés elé terjesztették, ezen elv

nak azonban kibékülés lön a vége. A boldogság napja elűzte fejük felül az indulatok sötét felhőit s a megelégedés sugarait szórta helyükbe. Zsuzsánna asszony boldog volt. Az ő lelkének jól esett néha egy-egy összekapás, mert a költővel gondolt: — a kik szeretnek, huzakodnak egymással. — Nem is volt hát jobb élet e kerek földön, mint a harmat-utcazi sárga házban. A ki elballagott a kapu előtt, meg nem állhatta, hogy be ne nézzen. Az udvarban üde zöld virágágyak virultak helylyel-közzel egy-egy golyóakác nyúlt fel, egyik is másik is csak azért, hogy Adalgisa nagysám nyári estéken nyújtózhassék alattuk.

Valóságos paradicsomkert volt az udvar közepe, sőt e hasonlatot igazolta ama két szál palma is, melyek sárguló lombjai délvidéki hangulatot volt hivatva kelteni, s Zsuzsánna asszony sóhajai, melyek forrók voltak mint a zephyr, mely Shiraz ligeteiben surran a bokrok között tova.

Csak egy kellemetlen vendég ne látogatna naponta e paradicsomba: a szomszédok macskája, no meg az átkozott fiút, mely minden ebéd és vacsora idején jökedvüen leszáll az udvarba és ott lomhán szétterpeszkedik. Már már ki sem lehet állani. Nagy uramat egyre emészette ezért a méreg.

Ő hőröcsög természetű ember volt. Nem tudta megbocsátani a szomszédháznak e vétkeket. No meg hogy nagyobb mint az övé! Tíz ablaka is van egy sorban az utcára; kertje háromszor akkora; tulajdonosa pedig csak egy hitvány pallér, ki Németországból származott ide, előbb Kleinnak hívták, most Kiss névre hallgat. Biz ez botrány! Kiss uramé a nagy ház, Nagyé meg a kicsiny! A vak is rámutat-

szerint: „in religionariis autem ad suam majestatem, non vero ad comitia recurrendum“ és a szervezési jog az 1791. évi 26. t.-oz. 4. §-a által a királyra lett ruházva. A protestánsok szervezkedtek tehát az országgyűlés eleve kikért engedelmé nélkül, autonómiájuk az országgyűlésen nem tárgyalatott, általa jóvá nem hagyatott — mégis életbe lépett.

Ami a görög nem egyesülteket illeti, ezekre vonatkozólag elég az 1891. évi márcz. 10.-én kelt királyi okmányra hivatkozni, mely világosan kimondja: „Wir wollen endlich, dass sie (szerbek) von ihrem Erzbischof, als kirchlichem Oberhaupt, in kirchlichen sowohl als weltlichen Angelegenheiten abhängig seien“. És hogy a szerbek tulajdon egyházi szervezettel, önkormányzattal bírtak, világosan kitűnik az 1791. évi 27-ik cikkiből.

Sőt az 1848. évi 20. törv. czikk 8. §-a sem felhatalmazást vagy pedig jóváhagyást nyújt a görögkeletieknek az iránt, hogy vallási és tanügyeikben szabadon rendelkezzenek.

Ha tehát egy a protestánsok, mint a görög nem egyesültek szervezkedtek és önkormányzatot létesítettek az országgyűlés jóváhagyása és engedelmé nélkül, ugyanezt megtehetik a katolikusok is. Nem tárgyalható tehát a katolikusok autonómiai szervezete sem részleteiben, sem egészen az országgyűlésen hanem az kizárólag Ő Felsége nek joga ugy annyira, hogy az autonómia Ő Felsége megerősítése után életbe léphet annélkül, hogy arról valamit tudna az országgyűlés. Csak azon esetben volna joga az országgyűlésnek beleavatkozni az autonómia szervezésében, ha annak hatásköre oly dolgokra is kiterjedne, melyeknek életbeléptetése valamely országos törvény módosítását involválná. Így például az 1883. évi törvény a kath. középiskolákat a a kultuszminiszter vezetése alá helyezi, míg a protestánsok középiskoláinál csak a felügyeleti jogot gyakorolja, megmaradván a vezetés a felekezeteknek. A létesítendő kath. autonómia tehát a középiskolákat illetőleg mindaddig nem működhetik jogérvényesen, míg ama törvény az országgyűlés által nincs módosítva.

Nem találjuk elfogadhatónak amaz érvelést, mely elsorolva az egyházi törvények hosszu lajstomát, melyek országgyűlésen alkottattak — ebből ama következtetést vonja le, hogy az országgyűlésnek joga van továbbra is ily törvények alkotására, mert e jogáról le nem mondott, le sem mondhatott, mert ez által tátongó

ür támadna az ő jogkörében; — pedig az autonómia e jogától megakadja fosztania az államot, az autonómia tehát államellenes, et ideo delendum esse censeo.

Hazánkban a katolikus vallást egész 1848-ig az állam egyedül igaznak, állam vallásnak ismerte el s e vallás elveit követte saját életében, alkalmazta azokat törvényhozásában. Nagyon természetes, hogy az ily felfogásnak hódoló állam az ő törvényhozásában tekintettel volt az egyházra, ennek törvényeit a maga részéről is előírta, mint polgári kötelességet és azoknak büntetések által is érvényt parkodott szerezni. Ez okon látjuk, hogy az állami törvényhozás párhuzamosan az egyházzal élénk tevékenységet fejt ki az egyházi és vallási életnek törvények által való előmozdításában és szabályozásában. Hazánk polgári törvénykönyve, a Corpus juris civilis hungarici bővelkedik az ily természetű törvényekben. E törvények, melyek országgyűlésen hozattak s melyek néha belenyulnak az egyház legbensőbb életében — mutatják ama benső viszonyt, mely az állam és egyház között létezett; az állam gondoskodik az egyház vagyonáról és oltalmazza azt, érvényt szerez az egyházi törvényeknek, sőt még a püspököket és papokat is egyházi kötelességeik teljesítésére szorítja.

Eme törvények hozatalában azonban az állam nem járt el függetlenül, hanem törvényeinek alapját az egyház törvényei képezték, úgy, hogy az országgyűlésnek ilyenmő törvényei nem voltak egyebek, mint az egyházi törvények átültetési a polgári törvénykönyvébe. Az ily módon nyilatkozó pártfogói jogot az egyház hálával fogadná ma is.

Hogy pedig ily törvények országgyűlésileg hozattak, az magyarázatát az országgyűlés akkori szerkezetében találja. Ennek tagjai voltak az egyház részéről mindazok, kik a nemzeti vagy tartományi zsinatok döntő vagy tanácsadó szavazati joggal felruházva, eme zsinatokon egyházi jog törvények alkotására képesítve voltak. A mint ezen egyházi faktorok a zsinatokon egyházi jogi törvényeket hoztak, úgy megvolt e joguk az országgyűlésen is. Nem egy hazai törvényünk oly tartalmu, miszerint szembeeszkö, hogy csakis az országgyűlés egyházi tagjainak hozzájárulásával hozathattak, pl. azok, melyek az excommunicationról és gyónási feloldozásról intézkednek. Ezekről nem tehető fel, hogy az országgyűlés pusz-

tán polgári hatalmával fogva iktattattak volna a törvénykönyvébe.

Amaz mely vallásosság, mely teljesen áthatotta a középkori közéletnek minden institutioit, ezeket oly szoros kapcsolatba hozta az egyházzal és vallással, hogy nehéz volna megjelölni ama határokat, mely az egyházi és világi hatalomkör egymástól elválasztotta. Az egyház a világi hatalmat emberről fensőbb okból, Istentől származtatván ez által az állami hatalmat rendíthetetlen alapon fekteti, míg a világi hatalom az egyházat különös oltalmába veszi, törvényeit a maga részéről is elismeri s azoknak érvényt szerezni törekedik.

Noha azonban a két hatalomnak működési köre sokszor egybeolvad azokkal önállása és függetlensége azért nem halt ki a köztudatból soha. Egyház és állam támogatják egymást, s ezen kölcsönös egyetértes eredménye lett hazánk ezredéves fennállása a körülötte zajló viharok közepette.

Megváltozott e viszony az újabbkori államjogi felfogás következtében, mely csak államhatalmi jogokat ismer, melyek a király s a nemzet képviselével, az országgyűléssel meg vannak osztva úgy annyira, hogy a mai alkotmány szerint a király uralkodik, de nem kormányoz.

Az egykori államvallás, hasonlóan a többi felekezetekhez — csak felekezet, mely az államhatalom elismerésétől veszi létezési jogosultságát.

Ily felfogás mellett nagyon természetes, hogy az állam és egyház közötti régi viszony megszűnt s megszűntek amaz föltételek is, melyeknél fogva az országgyűlés beleszóltatott az egyház életébe. Az egyháznak az ily közömbös államban csak ama joga maradt meg, hogy úgy mint a vele egyenjogú felekezeteknek, ő neki is teljes önkormányzat biztosításának.

Nem lehet szándéka a rópirat írójának azon anomalia elé állítani a törvényhozást, hogy a vallásilag már is oly különböző elemekből álló országgyűlés számára, mely közömbösségében magát az első szent királyt is — hogy ne mondjuk — letaszította ama piadestálról, melyre a kath. egyház emelte, az általa alapított kath. egyházat a bevett felekezetek közé sorozta — hogy ugyanazon országgyűlés számára jogot formáljon a már nevében is minden idegen befolyást kizáró kath. önkormányzat megalkotásában.

Nem csupán a paritással, a méltányos-

hatott ez igazságtalanságra, s ha már a dolog így áll, még annak a füstjét is szagolja?

Eikeseredett tehát, nagy haragra gerjedt. Felkapott egy-egy lábszját s végig skálázott inasai vagy gyermekei hátán, azután átszaladt a szomszédba s nagy dühében rekedtre kiáltó torkát:

— Hallja maga Kiss, a menykő fisse meg a kényneit, minden füst az én udvaromba verődik le, valamennyien majdhogya megfúlunk! — A tűzfalról lehall a fakolat s mind összezuhan a virágokat! — A — frau von — maoskája átjár s telepiszkitja az udvart! — Szomszédbeli csirke át ne tegye a lábát, mert valamennyit összefogatom s kitekertetem a nyakukat.

Kiss uram azonban csak azt felelte: „Nichts Ungarisch“, különben van egy tiz esztendő fia, ha tetszik, mondja el annak még egyszer, az már tud magyarul, — kársámádnér — s azzal hátat fordított neki.

Nagy uram ilyenkor visszaballagott. Ideig-óráig még dühöngött, de azután megint a jó, békés családapa lett. Csak magában évelődött néha éjeken keresztül.

A sors pedig megmosolyogta. Hja, könnyű neki, de nehéz a szegény lábbeli-készítő-művész-mesterembernek!

III.

Magától értetődik, hogy tiz év mulva sem sokat változott a helyzet.

Az idő száll, mint a szellő. Könnyedén, alig észrevehetőn. S míg ezzel csak egy-egy szaraz levél, vagy kósa ökörmény repül tova, az terhes éveket ragad magával. Az ifjú arcra itt-ott ráncz borul, megszűnik a barna hajzat s a váll görnyed. Az évek meghozták a gondokat.

Kicsiből lesz idővel a nagy, gyermekből ifju, felnőtbből agg. No de tiz év alig nevezhető „időnek. Csak egy pillanat a mindenségben, nekünk meg valamivel több.

Tiz éven tehát szerencsésen átugortunk. A Harmat-utczában még mindig ott áll a kis sárka ház négy ablakával (ugyan hová is lett volna?), Nagy uram még mindig haragszik. Fiai lassacskán megönttek; azok végzik már helyette is néha a munkát. Zeuszánna asszony még mindig a költészetnek hódol, Vrai János népköltő és hazafi egyik legnagyobb tisztelőjét üdvözölheti benne. Csak Adalgisa változott meg szörnyen! Valóban csodálatos! Az álmosképi, gombostű vékony leánykából szemrevaló hajadon fejlődött, ki mindegyre mosolyog szemei hamisak mint a lelke, szóval csinos teremtés!

Kisséknél sincs sok változás. Az öreg ur valamivel többet tud magyarul, mint előbb. Fia megnőtt, husz éves ifju, szép szál legény, csak hogy nagyon szótalan. No de az öreg beszél helyette. Annyit már tud honi nyelvünkön, hogy ha Nagy uram be-betér hozzá, legyen mivel üdvözölni. Isten áldjon maga! ha meg elmegy, így bucsúzik tőle: Jó nap kívánni is! De már nem veszi be oly türellemmel a feltalált prédikációt. Tiz évi forrongás után végre kitört belőle a láva.

Kezdjük ugy, mint Ben Akiba, a nagy arab bölcs: semmi sem új a nap alatt. A tizenegyedik esztendőben Nagy Máté, régi szokásához híven, Kiss uram sevenapján ismét csak beállított s elősorolta a négy pontot:

A kényneiből még mindig udvaromba verődik a füst, hallja-e? — A tűzfalról még mindig udvaromba hull a vakolat, hallja-e? — A „frau

von“ macskája átjár, piszkít, illetlenkedik. Valahány csirke átteszi a lábát, kitékerem a nyakát.

Kiss uramban már rég forrott a terv, vastagnyaku szomszédját alaposan lefőzni, a szokásos megveto mosolygás vagy üdvözlés helyett egyszerre csak megszólalt.

— Was? Hát még se egészen meg volt? Mit pánog fűsd? Fűsd engem ide, fűsd engem oda, magad is csináljon! Hullik vakolat? Hullik számár! Ha a csirke megfogni — sind sie a hendfanger! — Kiss uram arca kipirosodott, mint a rák, megfogta szomszédját a galléjánál fogva nagy erővel pöndörítette ki szobájából.

Nemzetes Nagy Máté János András tönkre volt téve. Töhetetlen dühében görcsös nevetésbe tört s miután még egy pillanatra meven állt megszégyenítése helyén, örült módon rohant haza, ledőlt ágyába s nevetett két nap s két éjjel. Kaczajba csuklás s hörgés vegyült. Nevető görcsöt kapott. Kóposz tudós doktorok tudták csak elállítani. Örült kaczaja után önkívülethe esett. A harmat-utczaiak azután csakhamar értesültek róla. Mindegyik tudott valamit, egyik is, másik is, azt, hogy a nemzetes ur halálra nevette magát, a harmadik azt mondta: bizony nem halt meg, nevet az még mostanság is, egy negyedik pedig megkoronázta valamennyit ama hírével, hogy a felesége csiklandozta agyon. Mindezek természetesen Kiss uram filléig is elhatoltak s miután ő jámbor, tisztességben nevelkedett polgárember volt, saját megnyugtatósára is, meg ezért is, hogy e végzetes haragnak már egyszer vége legyen, átküldte Pista fiát, illendőképen megkövetendő a sértett félt.

(Vége következik.)

sággal, de az egész autonómia célzatával ellenkeznek az országgyűlésnek olyatén beavatkozása az autonómia szervezésére, milyent a röpirat kíván. Mi szükségük a katolikusoknak az autonómia olyan alakjára, milyent az országgyűlés köréből kapna? Talán az ily kiutalványozott autonómiában a világi elemnek adott jogok gyakorlása fellendítene az annyira hangzóttat hitéletet? Soha! az autonómiától ne is várják, de nem is várják a katolikusok a hitélet felvirágzását; ennek eszköze a templom szószék, hitoktatás. Mind ama jogok, melyekkel a laikusok befolyásukat érvényesíthetik az egyházi ügyekben — ésszerűleg csak azok előtt bírhatnak becsesél, kik becsülik a vallást, kik buzgók, míg ellenben a vallásilag közönyösök a jogok gyakorlása alig fogja kiemelni közönyéből — de viszont nagyon könnyen kárára válhatnak az egyháznak. A vezér-gondolat, mely léte adott az autonómiai törekvéseknek — éppen annak a perhorreszkálása, hogy a katolikusok lenni megszűnt, a kath. érdekeket nemcsak hogy nem védő, de nem egyszer megtámadó államhatalom közvetlenül és ténylegesen befolyik a kath. egyház ügyeibe minisztere által, midőn azt a többi felekezettel szemben nem teszi; ez éberszette fel a katolikusokban az autonómikus önállóság után való törekvést. És valjon nem volna-e merő szemfényvesztés ez az önállóság, ha a vallásilag annyira különböző elemekből álló országgyűlés volna illetékes megállapítani, hogy milyen legyen a katolikus egyház autonómikus szervezete.

A katolikusok óhajtják, kívánják az országgyűlés közbelépését, támogatását autonómiájuk megalkotásában; kívánják pedig az 1848. trvezikk alapján, melynek logikája követeli, hogy a kath. egyháznak joga legyen autonómiáját önállóság szervezni, s amennyiben e joggal ellentétes törvények léteznének, azokat a törvényhozás módosítsa.

Ha a törvényhozás több jogot igényel s nagyobb mérvét a felügyeletnek akarja alkalmazni a kath. autonómiával szemben — mint a többi bevett felekezettel szemben: úgy tagadásba veszi önalkotta elvét, az 1848. törvényben fektetett egyenlőség és viszonyosságot; s eljárása megszünt törvényes lenni.

Közgyűlés a megyénél.

Hétfőn, királyunk névünnepeén ült egybe Fejérvármegye törvényhatósági bizottsága a vármegyeház nagyteremében. Legnagyobb részt, mint a templomban voltak, díszmagyarban jelentek meg; áhítatot s igaz lelkesedést hozván szívükben. Midőn ott sűrűgtek-forogtak a zöld asztalok körül változatos, élénk színű ruháikban, kardosan, mentésen, mintha csak azok a régi-régi képek elevenedtek volna meg, előttiünk láttuk a régi, nemesi világot.

Es azok a magyarruhás urak, mintha erőteljesebbek, derekabbak lettek volna, szemükben szinte láng gyúlt ki, igen, a szeretet, a lelkesedés lángja. Hosszasan éljenztek meg a főispán hatásos, nagyszabású beszédét, végig hallgatták a királyhoz intézett hódoló felirat felolvasását, s azután távoztak rövid időre, levetvén a magyar ruhát s visszajöttek kard, menté nélkül, mindennapi polgári ruhában, csak a lelkesedést hozták magukkal.

S ez meglátszott az ülés egész folyamán, nem tudtak leereszkedni a tárgysorozat rideg pontjaihoz, könnyedén bántak el velük, részint elfogadták, részint tudomásul vették.

A karzatot ellepte a hallgatóság. Jobbról több előkelő hölgy ült s nagy érdeklődéssel hallgatták végig az ülést, melynek lefolyása különben a következő:

Báró Fűth Pál főispán elnök az ülést d. e. 10 órakor megnyitotta s a törvényhatósági bizottság egybegyűlt tagjaihoz a következő

beszédet mondta, melyet a bizottsági tagok állva hallgattak végig:

Tek. vármegyei törvényhatósági bizottság!

A vármegyei szervezeti szabályrendelet intézkedési szerint mindenkor október hó első hétfőjén tartja a vármegyei törvényhatóság rendes közgyűlést. Ha nem is volna így, a közóhaj és közhangulat azt követelte volna tőlem, hogy a mai napon, felsőges Urunk Királyunk névnapján rendkívüli közgyűlésre hívjam össze a vármegye közönségét azért, hogy Fejér vármegye az egész nemzettel együtt ünnepelhesse meg azt a napot, mely ugyan eddig is a királyunk iránt érzett szeretetünknel fogva ünnep volt, ámde mely napot az egész magyar Hazában ma a nemzeti kegyeletnek kiváló ünnepevé tették azon események, melyeket utódaink majd történelmi nevezetességeknek fognak elismerni. (Ugy van!)

A magyar király magyar földre hívta hatalmas barátját és szövetségését, s bemutatatta neki kettős államának a közös védelmére egyesített haderejét, mint legbiztosabb alapját azon európai békének, melynek fönntartásán a szövetséges hatalmak egyetértve együtt fáradoznak. Am ez alkalommal a felsőges vendéget bámulata ejté a magyar nemzetnek királyá iránt érzett szeretete, ragaszkodása és hódolata. II. Vilmos német császár és porosz király fel fogta nagy horderejét a királyhoz való magyar szeretetnek s megtudta itélmi, mily erőt képes kifejteni az a magyar nemzet, mely fiai között Zrínyieket nevelt és ma királyához Ferencz Józsefhez oly büszséggel ragaszkodik, mint eddig fejedelméhez még soha, még akkor sem, mikor a nemesség Miria Terézianak „Moriaurur pro rege nostro” fölkiáltással életét és vérért ajánlotta.

Ha a nemzet szeretete nem egységes, úgy még a Zrínyiek is erdeménytelenül halnak hősi halált; ha egységes és szilárd hűséggel van a nemzet fejedelméhez, úgy még a mult század elmaradt korában is betörték Berlin kapuit a Hadik hadserege és Nádasdy huszárjai. Ma pedig Magyarország nem mint elmaradt, hanem mint egyenjogú állam foglal helyet a kultur-államok között; s ha ma hangzik mindenfelől a Moriamurur pro rege nostro, az nem néhány ezer magyar nemének lelkes hangja, hanem a jobbságából felszabadult milliókkal megszáporodott egységes művel nemzet Hozsánája. — Európának ezzel az erővel számolnia kell!

Kincsesé lett a királynak az a szeretet és ragaszkodás, melyet böles uralkodásával a magyar nemzetől elnyert; — kincsesé lett a nemzetnek az a szeretet és ragaszkodás, melyet a felsőges király viszony népeknek; — kincse az egész nemzetnek, hogy királyja magyar! (Eljenzés.) — Jóságos szeretetében a nemzet iránt megérti a magyart a Főlsőges Ur. Hogy a magyar nemzet hivatásának mindenkor megfelelhessen, kell, hogy magyar maradjon. Ez nemzeti fejlődése, ez jövőjének feltétele. — Azen nemzeti multra hivatkozva elrendel a király a miniszterelnökhez intézet legfelsőbb parancsában, hogy a fővárosban 10 nemzeti lérfi részére szobor állítassék.

Szűts Arthur főjegyző felolvassa a királyi kéziratot.

A magyar ragaszkodik a valláshoz egész a martírságig; hazához a hősi halálig; a szabadsághoz a végtelenségig; lelkesüljön minden szépen: Zenén, Dalon; becsüljön tudományt, törvényt tiszteljen, jövőben úgy mint multban. Ezt hirdetik azok, kiknek alakjai majd meg lesznek örökítve a székesfőváros nyilvános helyein. (Eljenzés.)

A trón iránt való hűséget, szeretetet, hódolatot soha nem egyesíté annyira a magyar nemzet, mint a hogy most egyesül ragaszkodásában, szeretetében és hálájában I. Ferencz József király, a legnagyobb király iránt. (Lelkesült éljen.)

Mindzeknél fogva adjunk a vármegye nevében kifejezést hálánknak, hódolatunknak és tiszteletünknek azáltal,

hogy Fejérvármegye közönsége hódoló feliratot terjessz O Felsőséghez, s ezt a miniszterelnök útján a legmagasabb trón számolyához juttatja,

hogy elhatározza, hogy I. Ferencz József király festett arcképét a vármegyeház díszterme részére megszerzi, költségét gyűjtés által fedezvén s a kép megrendelésével az alispán urat megbízván;

hogy magyaink szobraira vonatkozó legfelsőbb kéziratot a megye jegyzőkönyvében megörökíti. (Lelkes éljenzés.)

Ezután Szűts Arthur főjegyző felolvassa az O Felsőséghez intézendő hódoló feliratot:

Császári és Apostoli Királyi Felsőg.
Legkegyelmesebb Urunk és Királyunk!

Mély hódollattal hajlunk meg ama történelmi jelentőségű Királyi elhatározás előtt, melynek híre Kárpátoktól Adriáig a világosság terjedésénél gyorsabban járta be e hazát, melylyel Császári és Apostoli Királyi Felsőg, fenséges trónusának magasságából figyelmezteti a Magyar nemzetet: »Emlékezzél őseidre; mert becsülettel nem élhet nemzet, mely kitépi szívéből a dicső multnak emlékezetét s nem lehet főséges reménye, ha a multak emlékeiből nem merít erőt, lelkesülni a munkára, dolgozni férfiasan s meg-edződni a jövődök számára.

A hála és köszönet nemes érzete buzog föl ma minden magyar, minden hazafi szívében, a midőn Császári és Apostoli Királyi Felsőg elhatározásával élénk állítja a Szentet, ki vértanu halált halt, hogy műveltét tegye a magyart;

élénk állítja a kereszténység legdicsőbb Hőst, kihez közlünk nem hasonló senki;

élénk állítja dicső elődjének nagyhiru atyját, — pogány ellenünk rémét;

élénk állítja a szigetvári vértanút, a kinek Hitért, Hazáért és Királyért vallott dicső halála, — a mig hősi lélek lesz e világon, — örök eszmény-kép marad;

élénk állítja Erdély fenséges Fejedelmét, a kik azért éltek és uralkodtak, hogy a mindenütt romba-dőlt alkotmány és szabadságrt harcoljanak;

élénk állítja az ország nagyhiru jogtudósát, mint a földi igazság eszményképét;

s végül a szegény bujdosó Költőt, ki nyomorában is hű lantosa volt a magyar nemzetnek; s mindezek rég feledett sírjára honfiumi kegyelettel teszi le királyi koszoruját, hogy e hősoket, vértanukat, bölcsöket és nagy törvényalkotókat, — a trón erős bástyáit, — kiemele sírjok sötétéből, mikép alakjuk oktatás legyen a multból, buzdítás a jelenre s dicső nemzeti nagyratörés a jövőben.

Valami ritka, valami csodálatos, költői és lángoló elragadtatás, — valami hősi és ábrándos érzés az, mit most Császári és Apostoli Királyi Felsőg iránt szívünkben érezünk, mely bizalommal, boldogsággal, önérettel tölt el bennünket; mely büszkévé tesz magyar voltunkra, — a melyben dicsőnek érezzük a multat, — nyugodtnak és biztosnak látjuk a a jövődöt — s a nagyok és dicsők minden fényével övezettnek a felkent Apostoli Királyt.

Ez érzelmeink befolyása alatt nem találunk szavakat, melyekkel Császári és Apostoli Királyi Felsőgnek magas elhatározásáért, hű alattvalói hálánknak méltó kifejezést adhatnánk, de tanulva a multból, mint hajdan hős Hunyad hadai a szőke Duna, csillogó jégén kiálták: mi ma áthatva a magas trón iránti törhetetlen hűségünk hagyományos éretzétől s lángoló hazaszeretettünk tüzetől szívünk legforróbb érzésével kiáltjuk:

Éljen a Király!

A főispán 10 perczre felfüggesztette az ülést s ezután rátértek a tárgysorozat tárgyalására.

Vasadi Balogh Lajos lemondását nem fogadta el a bizottság, illetőleg újból megválasztotta.

Midőn Veszprém vármegye az országgyűlés mindkét házához intézett feliratának tárgyalása következett, mely felirat a kötelező tüzárk biztositás behozatalát javasolja, Vasadi Balogh Lajos emelt szót. O nem helyesli Veszprém vármegye feliratát, mely a nemzetet egy ünnevényességétől fosztaná meg. Ez fontos kérdés, mely a magánjogot veszélyezteti. (Tudomásul vétetett.)

A megyénél létesítendő könyvmda-kezelői állás rendszeresítése céljából az ülés feliratot intéz a miniszterhez.

Kun József volt tabajdi bíró érdekében Kenessey Kálmán emelt szót.

Ezelőtt ugyanis 13 évvel Tabajd község képviselőtestülete megbizta Kun József bíró,

hogy ássa meg a szarító csatornát s szerezen be bizonyos tőrkepeket. Kun József eljárta meg-biztatásában, de a 600. frt költség fedezéséről a képviselőtestületnél nem gondoskodott. Mikor asztán kérte a képviselőtestülettől, az a köz-igazgatáshoz utasította, a közigazgatás pedig a képviselőtestülethez. Pört indított, de siker-tenül. Így húzódtat ez az ügy majd 20 évig. A képviselőtestület elismerte a követelés jogos-ságát, csak fizetni nem akart. Most azonban egyik képviselő azt állította, hogy a bíró még akkor felvette azt a pénzt valamiféle alaptól. Tehát még egyszer nem követelheti. Egy jogos követelést így 20 év múlva előhozott érveléssel elújni nem méltányos. Kér a bíró ellen vizs-gálatot.

Többek hozzászólása után indítványát el-fogadták.

Az ülés délben ért véget.

A tanítók és Alaghi Dezső.

Lapunk szeptember 25-iki számában egy cikk jelent meg, a mely a székesfejérvári tanítók helyzetével és Alaghi Dezső iskola-széki elnök viselt dolgaival foglalkozott.

Nem értettünk mindenben egyet ezzel a cikkel, különösen a Göbel J. György igazga-tóra vonatkozó résszel, nem, mert ismerve az ő mű-ködését, nagyon jól tudjuk, hogy amit a cikkr-irő Göbel János György számlájára ír, hogy annak egy része Alaghi munkája, amelyet a jeles iskolaszéki elnök ur nagy ügyesen reá hárt, hogy annál kevesebb legyen a teher, a melyet visel. — Nem tettünk azonban semmi megjegyzést erre a cikkre, mivel a magunk nézetének ebben az ügyben akkor akartunk kifejezést adni, ha már a dolgok a maguk rendjén lebonyolódtak. Most azonban szükség-esnek tartjuk, hogy a magunk véleményének is kifejezést adjunk és megvilágítsuk az ügyet a város közönsége előtt.

Részletezzük először a kérdést.

Az említett cikk Alaghi Dezsőt a tanítók iránti rosszindulattal, hatalmi túlkapásokkal, brutális magatartással, szóval oly basáskodá-sokkal vádolta, a melyekből tanítótestületünkre elviselhetetlen helyzet, nevelésügyünkre pedig kimondhatatlan kár háramlott. Ezt cikkírónak joga volt a közérdek szempontjából megírni, nekünk pedig erkölcsi kötelességünk volt kiadni.

Természetes, hogy egy kis cikk kereté-ben nem foglalhattak helyet, mind ama dolgok, a melyek Alaghi Dezső basáskodásának lába-nyomatát jelölik. Hiszen ahhoz kötelek kellené-nek, ha mindezt megakarnánk írni, a mit Alaghi tett a tanítók ellen. De nem az volt a célja, a cikknek, hogy Alaghi Dezső jelle-mének nekrológiát írja meg, hanem pusztán csak az, hogy a város közönségének figyelmét felhívja arra, hogy mennyire veszedelmes a város tanügyére Alaghi iskolaszéki elnök mű-ködése.

Az ő telhetetlen hársága s annak kielé-gítése volt minden működésének rugója, és ha valaki nem tudott vagy nem akart önértetén öngyilkosságot elkövetni, s nem vágódott hasra előtte a nagy alázatosságban (a la Szirbek), azt üldözte könyörtelenül. Ez ugyan nem huma-nus eljárás, bár ez az ur zingulust visel és zirczi póp!

Hogy a silány lelki emberek talpnyalása ó Nagysága előtt nagyobb érdem volt, mint az önértetes kötelességtudás, s hogy ő azután kegyenczeit portálta, ahol lehetett, ez bármily természetes dolog lett legyen is nála, éppen nem jelenti azt, hogy ez pusztán az ő jelle-mének és kötelességtudásának fogyatéksége, a melyet ugy magán társaságban megírni lehet,

hanem ezt már kötelessége a sajtónak nyilvá-nosságra hozni, mert ezt a legprimitívbb módon berendezett agyvelő is felismeri olyannak, mely-ből nagy veszedelem háramlik városunk köz-művelődésére. Ez már nem Alaghi személyes dolga, ez az iskolaszéki elnök hatalmi túlkapása, a melyet megfékezni kötelességünk közös mind-nyájunknak.

A „Székesfejérvár és Vidéke“ szükségét látta (miért? nem tudjuk!), hogy pár sort írjon Alaghi főtisztelendő ur mellett. Ebben — hihe-tőleg ironizálni akart tisztelt laprtársunk — ben-nünket, midőn „a keresztényi szeretet helybeli organuma“ czimen említett. Büszkén valljuk ennek magunkat és igazoljuk ezt minden alka-lommal. Ha azonban ez ironia akart lenni, vonatkozás tététven heves támadásunkra, abban az esetben megjegyezzük, hogy mi a keresz-tényi szeretet gyakorlását nem abban találtuk, és találjuk, hogy minden gazságra mentséget keressünk. Nem is fogjuk meg fül, hogy egy ember garázdálkodásának védtelenül szolgálat-sunk ki egy egész testületet s e testület nyu-galmával városunk közoktatásügyét. A keresz-tényi szeretet elnézésre kötelez az emberi gyöngésséggel, de nem az emberi gonoszsággal szemben. És amidőn Alaghi annyira megtagadta a keresztényi szeretetet a tanítótestülettel szem-beni akkor nyomorult, megvetésre méltó emberek lennének, ha védelmére nem kelnének férfias nyíltsággal ennek az elnyomott testület-nek — éppen a keresztényi szeretetnevében.

Avagy nem hallották azt, hogy ez az ember, a kit egy szerencsétlen véletlen a vár-s közoktatásügyének élére állított, egyik családostonitónak évekig visszatartotta jogos fizetésének egy részét? Tette ezt gonosz rossz-idulattól vagy gyűlölködésből; tette talán azért, hogy megtörje a szerencsétlen tanítóban a férfias önértetet, vagy talán csak makacs szeszélyből tette, de semmiesetre sem a keresz-tényi szeretetből!

Hát arról a szerencsétlen tanítóról sem hallottak, a kinek a vezető tanító (mert magá-nak háza volt) átengedte szívességből az is-kolában részére fentartott szabad lakást? És ez a pap-iskolaszéki elnök, a ki fogadalmat tett az ember szeretet gyakorlására, télviz idején kizavarta a családostonitót a lakásból azzal az indokolással, hogy ez a vezető tanítót illeti csak meg, és a szerencsétlen embernek hur-czolkodnia kellett a téli hidegben, a mikor törvény védelmez minden szegény embert a földél alatt; hurczolkodnia kellett messzire az iskolától nyomorult lakásba, a melynek még örvendenie is kellett, mert hiszen különben a téli fagyban az utcára került volna. — És az iskolában levő lakás egész télen üresen maradt.

És ennek az embernek a keresztényi szeretet nevében kellene a védelmére? — Hiszen korbácsot kellene ragadni s úgy kiüzni ezt az embert arról a helyről, — a hol hatalmával ugy visszaélt — éppen a keresztényi szeretet nevében.

Nem szándékuk Alaghi Dezső rosszindu-latu cselekedeteinek lexikonát megírni, — bár rendelkezünk elég adattal, — mert aki tudni akar róla egyet mást, hallhat tanítóinktól eleget. Nem látjuk szükségét e részletezésnek azért sem, mert ebben a kérdésben már meg-nyilatkozott a leghivatottabb faktor a tanító testület.

Szirbek ur manővere.

Lapunk olvasóközönsége előtt nem isme-retlen Szirbek József tanító neve. Volt alkal-

munk már két ízben megemlékezni róla, mindkét esetben egy-egy brutális tanítói ténykedés révén. Egy ízben egy gyermeket úgy ütött meg, hogy egész életére süket maradt, más alkalommal pedig egy gyermeknek a szeme táján ütött peccseses gyűrűjével olyan sebet, hogy napokig kellett gyógykezeltetni, s igazán nem Szirbek ur hibája, hanem a véletlené, hogy a gyermek szemévelágát el nem vesztette.

Amint ebből a rövid emlékeztetésből lát-szik, Szirbek ur pradestinálva van az erkölcs-bírói szerepre, különösen lapunkkal szemben iszonyuan jogosult, hogy kritikát mondjon. Ezt a rettetető jogot rögtön felismerte lapunk cikkének megjelenése alkalmával, mert a követ-kező felhívást intézte a tanítókhöz:

Tisztelt Kartársak!

Ismeretes a t. Kartársak előtt az a *heves sz-nyelyeskedő és igaztalan* támadás, a melyet valaki »Eginai« álnév alá rejtözve a »Fejérmegyei Napló« szept. 25-iki számában főt. Alaghi Dezső iskolaszéki elnök és tek. Göbel János György igazgató urak ellen intézett. A ki ezen támadást olvasta, lehetetlen, hogy *jobb észre fel ne háborodott volna* az oly durva módon eladott *valótlanosságokon*. S minthogy a cikk egyes részeiben a tanítókat is említve van s általa-ban ugy iratott, mintha az a tanítóikar közérzetét tolmácsolná, becületbeli kötelességünk *czen felvessz ellen tiltakozni* s a támadást a maga értékére szállí-tani. Hogy ezt tessék, kérjük a t. Kartársakat, sz-iveskedjenek holnap, f. évi okt. hó 1-én délután fél 5 órakor a belvárosi elemi leányiskola IV-ik osztályában megjelenni, hogy a támadással szemben kifejtendő álláspontunkat megbeszélhessük.

Mielőtt az események további ismertetését folytatnánk egy kérdésünk van az iskola-székekhez.

Ezelőtt pár évvel a tóvárosi iskolában botránys dolgok történtek, a melyről felje-lentést is tettek. Kérdezzük a tekintetes iskola-széket, van-e tudomás erről a feljelentésről? Ha van, minő intézkedéseket tettek a vizsgálat érdekében? Befejezték-e már azt a fegyelmi ügyet? S ha igen, — minő büntetést szabtak a bűnösökre?

Jogunk van és kötelességünk is megké-rdezni ezt a közoktatásügy és a közérkölcösiség nevében.

Nagyon különösen érint bennünket ugyanis, hogy Szirbek József, már jogot érez magában arra, hogy lapunkkal szemben is Cálhó szere-pére vállalkozzék. Éppen azért, mivel ez ügyre vonatkozó adatok kezeink között vannak, ha az iskolaszéki a legsürgöselben nem nyilatkozik, kénytelenek leszünk e botránys ügyet, legfel-háborított részleteivel együtt a nyilvánosság elé hozni, hogy mi szolgáltatassunk igazságot és elégtételt a közvéleménynek!

Alaghi cselekedése.

A Szirbek által kibocsátott felhívásra a jelzett időben megjelent a tanító testületnek 26—28 tagja. Miután *Óváry Forgó* Dániel tanítót megválasztották elnöknek, az elnök a Szirbek által kibocsátott felhívás szellemében kezdett beszélni a »Fejérmegyei Napló« ellen, a mivel ugyancsak felkorbácsolta a szene-délyeket. Abczug kiabálások szakították mind-untalan félbe beszédét. »Igazan van a Naplónak.« »Olvassuk fel a Naplónak a cikkét, hadd élvezzünk megegyeszer«, és több más hasonló kiabálások hangzottak mindenfelől, ugy hogy Óvári a legnagyobb zaj között fejezte be beszédét s indítványozta, hogy Alaghi Dezső iskolaszéki elnök és Göbel J. György igazga-tónak a »Fejérmegyei Napló« támadásaival szemben bizalmat szavazzanak.

Az indítványt ismét óriási zaj követte s látható volt tisztán, hogy a nagy többség nem

hajlandó Alaghit védelembe venni és bizalmi nyilatkozattal rehabilitálni a saját kárára.

Almássy Ferencz tanító indítványozta, hogy válasszák a bizalmi nyilatkozatokat kétféle. Tegyük fel külön a kérdést Alaghirra és Göbelre vonatkozólag. Mert ő Göbelnek örömmel szavaz bizalmat, (Általános éljenzés!) de Alaghirnak nem szavaz bizalmat, mivel az iskolaszéki elnök a tanítóknak mindég ellensége volt és a „Fejérmegyei Napló“ Alaghirra vonatkozólag csak igazat ír.

Almássy szavait mindenfelől zajos helyeslés kísérte, úgy hogy a bizalmi nyilatkozatot provokálók jónak látták a kérdés tárgyalását vasárnap délelőtre egy újabb értekezletre elhalasztani, a mibe természetesen beleegyezett mindenki.

Vasárnap délelőtt tanítási szünet lévén, a tanító testület egy-kettő kivételével teljes számban gyült össze.

Az egybegyültek hangulatából ítélve, lehetett látni, hogy a bizalmi nyilatkozatot ezuttal sem fogják megszavazni. Sőt *Óvári Varga* Dániel az első gyűlés elnöke látva az általános hangulatot, nehogy újból elnökölnie kelljen, a gyűlés megnyitása előtt eltávozott. Így aztán *Pausch Ráfáel* vállalta el az elnöki tisztelet. Ő tette meg az indítványt is, hogy Alaghirnak szavazzanak bizalmat.

As indítványt ezuttal még nagyobb méltatlankodással fogadták. Egymásután állottak fel *Vida, Hoffer* és *Jungwirth* tanítók és legelősebben utasították vissza az indítványt, a melynek elfogadása szegény lenne a tanítóknak, mert megtagadnák gyávján az igazságot és az ellen a lap ellen foglalnának állást, a mely lap a legnagyobb jóindulattal vette őket pártfogásába Alaghi basáskodásával szemben.

Az ingerült kedélyekre való tekintettel azt indítványozta egyik tanító, hogy a kérdés felett titkos szavazással döntsének. Ezzel azt akarták elérni, hogy senki ne féljen Alaghival szemben véleményének őszintén kifejezését adni. De *Almássy Ferencz* tanító kijelentette, hogy a titkos szavazás ebben a kérdésben sértő a tanítói kar önértetére. Mindegyikük érez magában annyi férfias bátorságot, hogy nyíltan megtagadják a bizalmi nyilatkozatot.

Az elnök elrendelte azután a szavazást és akkor kiált, hogy Alaghirnak csak két tanító hajlandó bizalmat szavazni, *Szirbek József* és *Pausch Ráfáel*.

Ez eredmény láttára, hogy Alaghit megkímélik a még botrányosabb szegénytől, elfogadták *Gyurcsik* indítványát s a kérdés további tárgyalását a napirendről levették.

Igy vált Alaghirra a legnagyobb kudarczá *Szirbek* manővere.

A tanítótestületet férfias magatartásáért mindenesetre dicséret illeti meg a rövid idő alatt tapasztalni is fogják, hogy saját maguknak használtak őszinteségükkel, mert reá irányították városunk jobb érzésű polgárságának figyelmét saját bajaira és az iskolaszék nem lehet oly lelkiismeretlen, hogy egy ember rosszindulatának továbbra is áldozatul hagyja tanítótestületünket.

Szirbek tanítóval ezuttal még nem számoltunk le, fenntartjuk magunknak a jogot, hogy véle majd egy más ügy keretében végezzünk, amikor majd megvilágítjuk azon titkos rugókat is, a melyek az ő tevékenységét ezuttal mozgásba hozták.

Alaghival sem szándékozunk ezuttal bővebben foglalkozni. Általános ugyanis az a fel-fogás, hogy ha lenne csak egy parányi tisz-

tesség van, úgy levonja helyzetéből a konzekvenciákat s már a napokban lemond az iskolaszéki elnöki tisztségről. Így kell ennek lenni. Az iskolaszéki elnökség ugyanis nem fizetéses állás, hanem tisztesség. Ő azonban ez állásában csak szegényt és megaláztatást aratott. Miért maradna meg állásában? Csak egy tarthatná meg, a visszatorlás vágya, a bosszu, hogy a tanítókon mostani magatartásukért elégtételt vegyen. Ez esetben pedig az iskolaszék kötelessége, hogy a tanítók védelmére eltávolítsa őt helyéről, mert a tanítókat nem teheti ki a beigazolt rosszindulatu ember üldözésének.

Értekezlet a városházán.

F. hó 3-án báró *Füth* Pál főispán, miként lapunkban már megírtuk, a városunkban létesítendő villamos vasút s ezzel kapcsolatos villamos világítás és ipari czélokra tervbe vett villamos erő átvitel megvalósítását tárgyzó értekezletet hívott egybe. Elég sokan jelentek meg iparosok, kereskedők, orvosok, ügyvédek stb. és nagy figyelemmel kísérték a tárgyalás folyamatát.

Miután az elnök röviden ismertette az értekezlet tárgyát, *Nagy Ignác* a vátlalat czélját és többféle előnyeit fejtegette.

Madaras Lipót helyesli a tervezetet, de keséségét fejezi ki az iránt, hogy a jelen értekezleten az a 2000 lángról összeírható lenne. Ajánlja, hogy bizassék meg 3 ur, a kik a várost bejárják s gyűjtenék az előjegyzőket.

A főispán ajánlja, hogy már itt az értekezleten kezdjék meg az összeírást. A polgármester nem tud addig ezen újításba belenyugodni, míg a vállalkozók tervezetét egy bizottság felül nem vizsgálta.

Winkler Vilmos v. főmérnök kijelenti, mint szakértő, hogy a villamvilágítás jobb a gáznál. A gázvilágításnál a külvárosok ismét lámpa nélkül maradnának, holott a villamvilágításnál a huzalokat könnyűnyű szerrel mindenfélre elvezetnek. Különben a saját részéről 10 lángról ezenen aláír.

Fittler Béla t. főügyész kérdezi, hogy van-e itt pontosan mérő óra, mennyibe kerül a bevezetés, a lángrakat kell-e és meddig égetni?

Nagy Ignác felel a kérdésekre: Van pontos óra, mely a fogyasztást méri. A bevezetés, mivel nem csőről, hanem huzalról van szó, nagyon kevesbe kerül. A lakásban egy-egy lángr napvilágítása átlag 2 óra s a ki már bevezette, legalább 700 órán át tartozik égetni. Egy utcái lámpa eddig 35 forintba kerül, a villamos társulat egy lámpát 25 frtért nem 10, hanem 16 norm. gyertyafény mellett fog égetni.

Wolf Sándor műszaki mérnök fejtegette ezuttal a villanyvilágítás előnyeit.

Végre is a főispán indítványára felszólították a vállalkozókat, hogy tisztán és világosan írják össze az aláírók jogait és kötelezettségeit s ilyen felirásokkal készítsenek aláírási lapokat. Ha ezek készen lesznek, újból értekezletet fog egybe hívni.

HIREK.

— A király névünnepén. Amióta *I. Ferencz József* homlokát *Szent István* koronája érintette, nemzeti ünnep a magyarnak az 6 nevenapja. Lelkesen, őszintén ünnepli e napot a nemzet apraja nagyja. Nagy városok impozáns székesegyházai és szerény falusi templomok bojtivei megtelnek ünneplő közönséggel, kik buzgó szívvel imádkoznak a királyok királyához a magyar király drága életéért. Királyunknak mostani nevenapja messze eljut az előző évek sablonos ünneplésétől. Városunk is töle telhetőleg kitett magáért. Az ünnep előestéjén rendezett kivilágítás fényesen sikerült. A déli vasúti munkások zenekara lampionfény mellett

vidám magyar nótákkal járta be a főbb utcákat a sétáló közönség beláthatatlan tömege által kísérve. Hétfőn reggel 9 órakor a székesegyházban ünnepélyes isteni tisztelet volt, melyen dr. *Steiner* Fülöp megyes püspök celeberráit fényes papi ségedlettel. A székesegyházi chorus az istentisztelet alatt *Kneifel* F. karnagy vezetésével előadta *Zsaskovszky* A. B. dur nagymiséjét, melynek magánrészait *Rostagni* Flógl *Carola* urhölgy, *Vogl* Alajos és *Kneifel* F. karnagy énekelte. Betétek voltak *Gradualra*: *Zangl*-tól „*Jesu dulcis memoria*“ vegyes kar által előadva és *Offertorium*kor: *Terze* *Schlumberter* „*O salutaris postia*“ szöveggel előadták: *Rostagni* *Carola*, *Liebhart* *Etel* és *Hauptmann* *Anna* urhölgyek. Az isteni tiszteleten jelen voltak: báró *Füth* Pál főispán, *Husár* *Agost* alispán, *Saüts* *Artur* megyei főjegyző, *Havranek* *József* polgármester, *Darócsy* *Atván* törvénykezési elnök, ifj. gróf *Zichy* *Nándor*, *Verebi* *Végh* *István*, *Libits* *Adolf*, *Kovács* *Sándor*, *Saüts* *Jenő*, *Moóri-Köni* *Károly*, *Koller* *Pál*, *Huszár* *Dezso*, *Füth* *Imre*, ifj. *Füth* *Imre*, *Tallian* *Vilmos*, *Gebhard* *Bódog* stb. A katonaság részéről jelen voltak: *Say* *Viktor* nyug. altábornagy, *Görgey* *Vince* ezredes, *Lyró* *Emil* alezredes, *Szabó* *Zoltán* őrnagy, kerületi csegédtiszt, továbbá a honvéd tisztikar teljes számban, nemkülönb a közös és ulánus tisztikar. A szent misé után volt a közgyűlés a vármegyénél, melynek vezérelve d. u. 1 órakor az ünnepséget bankett zárta be. A diszes társaságban mintegy 90-en vettek részt; jelen voltak a megye és a város notabilitásai. Nagy lelkesedést keltett báró *Füth* Pál főispánnak a királyra mondott lendületes, szép felkuszöntője. Hozzájárultak az ünnepséghez a reál- és kereskedelmi iskolák, melyeknek önképzőkörei a nap folyamán diszgyűléseket tartottak.

— *József* főherceg tüzoltói közt. Az *alsóúti* tüzoltók rendes gyakorlatukat tartották a főhercegi park melletti gyakorlóterén. A főherceg magára öltve tüzoltóruháját, lejött a tüzoltóhoz s nyájás arccal fogadta a szakasz szabályszerű tisztelegését, valamint *Dorner* *Béla* tüzoltóparancsnok jelentését. A főhercegi csapat eszlatt a parkban szokott sétatáját végezte s a nagy varáscos kapu mellől nézte a tüzoltólegénységét. *József* főherceg kiün maradt a téren, érdeklődéssel figyelt a gyakorlatok menetére, közben jókedvűen beszélgetve a szakasz parancsnokával. A gyakorlatok végén következett a ponyvagrás. A mászó-torony mászóemeleti ablakából nyoloz méter magasból egymásután ugráltak le a tüzoltók a parancsnok vezényszavára az alul kifessített mentőponyvába. Az egyik mászó azonban az ugrást elhibázva, fejét a vektoronyban bezúta és ajánlott esett le a magasból. A főherceg odasietett, a közeli patakából a sissakokban vizet hozott s a tátongó fejsebet maga kimosatta és bekötözte. A sebesült tüzoltó lassankint magához tért, bekötözött fejéhez emelte kezét: „Alássa közönségem, fenséges uram, irányomban való jószágát.“ „Szivesen tesszem“, mondotta a főherceg s letörölte kendőjével a sebesült sapát arcaán előtörő verejtéket. „Fenséges uram, egyike ő a legnagyobb keményfejú legényeknek, könnyen elviseli ezt is!“ jelentette *Dorner* parancsnok az aggódó főhercegnek. „Akkor úgy látszik, ez egyszer a kemény feje szerencséjévé vált“, mondotta a még végignézte, mikor a sebesültet társai elvezették.

— A gazdasági irányú ismétlé iskola tárgyában *Göbel* *János* Gy. igazgató elnökölte alatt *Weissenfeld* *J.*, *Almássy* *Ferencz*, *Magó* *Károly* és *Bogárdy* *Antal* tanítók okt. 3-án gyűlést tartottak. A tanácskozmány két helyen 2-2 osztályljal ajánlja a nevezett iskolák felállítását u. m.: *Tóváros* és *Selyem-utczán*, amennyiben mindkét iskolának méhéasete is van. A fiuk *Tóvárosra*, a lányok pedig *Selyem-utczára* járnának, a fiukat *Weissenfeld* és *Bogárdy*.

a jányokat Almássy és Magó tanítanak. Mind-egyik iskolához a kertészet, szőlészet, gyümölcsészet gyakorlati elsajátítása szempontjából 2-2 hold föld ajánlatik. A szükséges eszközök is javaslatba hozottak.

— Pályázat. A csérvipusztai tanítói álló másra október 15-iki határnappal pályázat hirdették. Javadalma: Két szoba, kert, 300 frt, egy hold szántóföld, két 61 tűzifa, melyből az iskola is futtató, 10 frt értékben sertéstartás. Kérvények mélt. gróf Batthyány Emanuellához ezimezve, a polgári (Fehérmegye), román, kath. plebániához küldendők.

— Eltűnt asszony. Nem a városunkban járt bűvésznék, Annetellinek idegborzongató produkcióiról akarunk szólni, a ki a hölgyeket a közönség köréből villámgyorsan tünteti el, hanem Saur Józsefnéről, a ki mult 17-én a lakásáról szó nélkül eltűnt s eddig semmit sem hallottak felőle. Saur Józsefné szül. Adam Piroška Szill községi (Sopronmegye) illetőségű családno szeptember 2-án Székesfehérvárra jött s nővérénél Bandát Ferenczénéül szül. Adam Katalinnál lakott 16-ig. Akkor szolgálatba lépett Gerliós Józsefnéhez Kossuth-utca 2. szám. Új helyén azonban csak egy napot töltött, mert másnap a házból eltávozott s nem is jött vissza többé. Azt hiszik, hogy öngyilkosságot követett el. A rendőrség a körözését elrendelte.

— A szeretet mártírja. Szent-István községből az önfeláldozó szülői szeretet megható példájáról adnak hírt. A minap egy verőfényes őszi délután künn dolgozott a falu népe a tarlón. Egyszerre hirt jött, hogy a faluban tűz van, ég a Galambos István háza. A dolgozók közt volt Galambos István is s lélekszakadva rohant haza. Mikor délből kijött, otthon hagyta öt éves kis fiát és három éves kis leányát, ezek most halálos veszedelemben vannak. Mire beért a faluba, háza már hatalmas lánggal égett, egy sereg rémült ember állta körül, de bemenni már nem mert senki. Galambos tévova nélkül rohant be a már-már roskadozó épületbe, honnan szerencsésen ki is hozta fiát. Az épület ekkor már valóságos tűzkatlaná változottak a lángok, kész veszedelem volt még csak közel is menni hozzá. A körülállók meg is ragadták Galambost, hogy ne rohanjon a biztos halálba, de ő kitépte magát és rohant a kis leányáért. Alig tűnt el az ajtón kiáramló füstben, az égőház összeomlott s maga alá temette az apát és kis leányát. Egy órába telt, mire a tüzet eloltották. Eltakarították a füstfölgő romokat, ekkor látta a falu népe, hogy mennyire szerette Galambos István a gyermekét. A nagy szoba padlóján ott feküdt az ő elszenesedett holtteste, alatta a kis leány haldokolva, látszott hogy édes apja testével védelmezte a rettentő tűzhaláltól. Hamarosan kihúzták a kis leányt, de életét már nem lehet megmenteni, félóra múlva meghalt.

— Tűz vidéken. Folyó hó 3-án Gárdony községben Tóth Kálmán ev. ref. lelkész telkén esti 7 órakor egy eszténa-kazal kigyulladt. A tűz valószínűleg gyújtogatásból származott s a gyorsan alkalmazott segély folytán tovább nem terjedt. Biztosítva nem volt; a kár 30 frt.

— Elgázolás. Reichenfeld Adolfné székesfehérvári illetőségű magánzónót f. hó 3-án Budapesten az Andrássy-ut 81. sz. a ház előtt Scheiner Pál bérkocsis elütötte, úgy hogy súlyosan sérülve szállították be Csengeri-utca 39. sz. alatti lakására. A vizsgálatlan bérkocsis ellen megindították a vizsgálatot.

— Egy alkoholista vége. Folyó hó 1-én Barcskán Kézman Mátyas lakatos öngyilkossági szándékból a kutha ugrott, hol azonnal meghalt. Feleség Ferth Katalin így beszéli el az esetet: Férje évek óta erős alkoholista volt s többször emlegetett öngyilkosságot. Szeptember 30-án töle tisztá ruhát kért, hogy állítólág egy nagyságos ur elé mehessen; kérelmének eleget tett, mire férje elutazott, miután revolverét magához vette. Este 7 órakor tért vissza mámorosan; felesége megtalálta nála a revolvert 6 tőténynyel a zsebében, melyeket az nap vásárolt. Férje a fegyvert a hidasba dugta, honnan segítése később elvette. Kézman egész éjjel nyugtalan volt, reggel fél 4 órakor ki ment, hogy magát kivégezze. A fegyvert nem

találván, visszatért s nejeinek, majd segédjének könyörgött, hogy adják vissza fegyverét, mit azonban ők nem teljesítettek. Erre némileg megnyugodott — 4 óra után azonban eltűnt s már csak a holttestét találhatták meg a kertben levő kútban.

— Hirtelen halál. Halász József csákvári lakos a napokban fuvarba indult, utközben Bodmér községben erős köhögési roham fogta el, összesett és hirtelen meghalt. Halálának oka az orvos véleménye szerint szívszélbűdés.

Közgazdaság.

Az amerikai verseny ellen.

A tengerentuli mezőgazdasági versenyen szemben Németországban is mind erősebben ébrednek a jogosult követelések s a gazdák az összes német mezőgazdaság nevében erőlyes óvást tesznek ellene. Mint e mind hangosabbá váló fölszólalások visszhangja, érdekes az a cikkely, mely a Wirtschafspolitische Blätter című folyóiratban szeptember elején „Gabona-behozattal az Egyesült-Államokból” czim alatt megjelent. A cikkely azt a kérdést, mely a magyar és az osztrák érdekeket hasonlóan mélyen sérti, behatóan tárgyalja s alkalmas az ez irányban folyó agitációnak új táplálékot adni; egysermind annak bizonyítékul is szolgál, hogy a magyar és osztrák mezőgazdák, ha a yankeek tulkapásai ellen felveszik a harcot, biztosan számíthatnak a németek erőlyes támogatására. A cikkely kivonatosan így hangzik:

Mintegy két hónapja lépett életbe a Dingley-bill. Egykedvűen néztük a történeteket a nélkül, hogy összeszedtük volna magunkat, a nélkül, hogy az amerikai háborús vámkok ellen energikus retorziót gyakoroltunk volna. Nyugodtan és semlegesén nézte a hivatalos Németország, mely tetszett magának a nembánomság e szerepében, hogy a bel- és külföldön neveltség tárgyává legyen. Amerika pedig ujonnan teremtett gazdasági pozíciójában olyan biztosnak érzi magát, hogy azt hiszi, hogy e helyzetből ellenünk mindent megengedhet magának. Mert vajjon nem szemtelenség-e az, amikor a New-Yorker Staatszeitung anyáskodó hangon így ír:

„A német agráriusok most természetesen sürgősen követelik a vámháborút Amerika ellen; de a német kormány éppen olyan természetesen éppen most nem felülhet meg a követelések. Németország gabonáratása igen csekély és ma az Egyesült-Államok területe a világ gabonatarháza.”

A Staatszeitungnak nincs oka a német gazdákat felténi: azok összes erejükből fel fognak lépni, nehogy az ipar és kereskedelemnek adott 20%-os kiváltságos vám áldozata legyenek. A gazdák Amerika ellen késhagyig fogják vinni a harcot, s a rosszul értesült kormányt jobban értesült kormányvá fogják informálni. A kormánynak végre is be kell látnia, hogy az amerikai verseny a német mezőgazdaságot az idők folyamán kérelhetlenül tönkre teszi, hogy ez a verseny gazdaságilag leköti ütőerünket s hogy Amerika mezőgazdasági termékeit tetemesen olcsóbban állíthatja elő, mint mi a miénket. Be fogja látni, hogy nekünk csak a legnagyobb erőlyességgel sikerül a kihasznált földből annak gyümölcsét kicsikarni, holott az Ozeánon túl ez nagyon könnyen megy. És már most nincs messze az az idő, melyben d'Estournelles de Constant francia képviselőnek a találó kijelentése, hogy a „verseny csak két olyan állam között lehet tartósan elviselhető, mely egyenlő fegyverek között küzd”, védő és dacszöveget fog követelni Amerika ellen az európai államok között s ez a természeti törvény szükségességével jelentkező, tényleg életbe is fog lépni. A N. St. Z. valódi szándéka azonban az, hogy a német kormányt a német gazdák ellen uszítsa s az ideai gazdag amerikai termésnek Németországban a legtöbb kedvezmény előnyeinek töltételezése mellett jó fogyasztó piazeot biztosítson.

Az amerikai kincstár statisztikai osztá-

lyának jelentése szerint júliusban a mezőgazdasági főtermények kivitele ez év július hónapjában 36,945,278 dollárra*) rug a mult évi 35,645,849 dollárral szemben, s az 1895. évi július 29,445,340 dollárjával szemben. A kenyérmények kivitele e hónapban 13,914,487 dollár volt. Nevezetes kiviteli föbbletet konstátálnak a tengerinél, 12,405,466 bushel**) kivített, vagyis csaknem 7 millió bushellel többet, mint 1896. júliusában, s az előző hét hónap alatt a mult évben 64 millió bushelt, ez évben ellenben 115,6 millió bushelt vittek ki.

Nagyon nagy mértékű volt a rozskivitel, mely 1896. első hónapjában 1,251,158 bushelre, ez évben pedig 4,893,779 bushelre rugott. A buzakivitel 1896. júliusban 6 millió bushel volt 3,824,031 dollár értékben, 1897. júliusban 3,98 millió bushel, 3,136,808 dollár értékben. Ebből látható, hogy ugyaannyi buza értéke 1897-ben csaknem 50%-kal nagyobb, mint 1897. júliusban volt. A szarvasmarha és sertés kivitel 15,459,460 dollárra rugott.

Az azonban, hogy ezt az amerikai fokozott gabonakivittel mennyire kihasználja a spekuláció, s hogy az árközésmélt mennyi szédelés is játszik közbe, azt az a körülmény mutatja legjobban, hogy a fölöslegeket a tengeri kikötőkhez szállító vasutak részvényeinek ára tetemesen emelkedett, a mi nagy készletekre enged következtetni. A berlini spekulánsok, kik szintén értik az üzletet, megak is óvást tettek az amerikaiak szédelő háussaja ellen. A „Berliner Börsen Zeitung” ezt írja:

„A gabonárák itt (Berlinben) ma már nem követtek az amerikai miatát. New-York és Chicago vad hausseja bizalmatlanságot kelt nálunk s annál inkább tartanak a tulzástól, mert legujabban arról terjesztettek híreket, hogy az amerikai aratás eredménye nem nagyobb, mint tavaly volt s a kivitelre szánt fölösleg talán még kisebb, mint tavaly volt. Ez a tényekkel olyan éles ellentétben áll, hogy nem hihetjük, hogy egy ily eszöközökkel támogatott mozgalomnak a tényleges állapotok realis kifejezésére irányuló akarat legyen a rugója.”

Hogy ez a megjegyzés talál, hogy az amerikai termés tényleg sokkal fényesebb, mint a hogy jelentették — az amerikai exportörök letagadása természetesen az árák emelését czélozza — azt nebraskai hírek kétségtelenül bizonyítják.

Ezek szerint „Nebraska egyes vidékein, melyekben a legutóbbi években boldog volt a farmer, ha buzáját bushelenként 10 centért és zabját 7 centért eladhatta, az idén a buzátért 50-60 centet, a zabért 15-18 centet kapnak s e mellett megjegyzendő, hogy a termés legalább kétszerese a tavalyinak. Az állam keletén a viszonyok ugy az árák, mint a termésmennyiség tekintetében még jobbak. Megkapó példa rá a következő: West-Point közelében, Cuming-Countyban Fred Schmid farmer, a ki a mult évben 150 acres***, farnot vásárolt, melyre csak 500 dollárt fizetett, képes volt az ez idei termésből az egész hátralékot kifizetni. Az összes vasutak legnagyobb szolgáltató képességeik erejéig meg vannak feszítve, hogy a gabona szállítását kelet felé közvetítsék; a Fremont- és Elkhorn-vasut, mely az országon keresztülvezető vonalat tartja üzemben, olyannyira igénybe van véve, hogy kénytelen volt az Union Pacific vasutól 12 lokomotívot kölcsön venni a gabona-kampány idejére.”

Tehát amerika felől gabonázón fenyeget bennünket s talán még mis mezőgazdasági termékek beáramlása is. A kormányt nagyon komolyan figyelmeztetjük, hogy „caveant consules”; ha a kormány annyi arczatlanság után, melyet Amerika Németországgal szemben elkövetett, még mindig nem mozdulna meg, hogy az amerikai termékek tömeges beáramlásának, mely a német gazdaságot most tönkre fogja tenni, útját szegje, akkor az országbán minden bizalmat el fog vesztíteni.

Eddig a czikk. Gabonáraink mai haussemozgalom akkor, amikor a ravasz amerikaiak tilosaikban fel-

*) 1 dollár = 210 frt aranyban.

**) 1 bushel = 35-36 l.

***) 1 acre = 405 a

halmozott gabonájukat a mesterségesen előállított jó áron eladták Európának, rémítő baissespekulációba fog átsapni; és ez az eljárás, ez a spekuláció, ha az európai gazdák közös óhaját az illetékes kormányok meg nem hallgatják, addig fog tartani, amíg az egész európai mezőgazdaság megsemmisítésének nagy műve teljesen be lesz tetőzve. S ezért azok fogják a felelősséget viselni, a kiknél a kérés süket fülekre talált, s kik a fenyegető nagyságának megítélésére nem képesek.

Európa — az európai mezőgazdák jelszava, a yankeek ellen, a kik elvüknek, mely szerint Amerika — az amerikai ipaké, megvalósításával erre a jelszóra önkéntelenül rútnak bennünket. Vagy olyannyira előrehaladott volna már az Ó-világ végelgyengülése, hogy végleg kiszolgáltatta volna magát, a laissez faire elvnek? Reméljük, hogy nincs ugy, hogy a legutolsó pillanatban elég erőt érzünk magunkba közös ellenségeink leküzdésére. De egyelőre azon legyünk magyar, sztrák és német gazdák, hogy a tengerentúli konkurrencziának hatalmas, legyőzhetetlen akadály állítsák és ez által megelőztessék az európai mezőgazdaság biztos és rendszeres tökéletét, mely az amerikai verseny és az onnan eredő nagytőkés spekuláció következtében nem maradhat el. Az európai fogyasztást hiánytalanul kell biztosítanunk az európai termelésnek, ebben oll gyógyító szerük s az biztosítja az európai mezőgazdaság jövőjét.

Hohenblumi *Simitsch* Alfréd
birodalmi lovag.

7199.sz./tk.897.

Árverési hirdetményi kivonat.

A székesfejérvári kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy özv. Jónás Józsefné szül. Kis Juliánna végrehajthatónak Bózsza János és neje Szekeres Julia végrehajtást szenvedők elleni 400 frt tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a sz.-fejérvári kir. törvényszék (a sz.-fejérvári kir. járásbíró) területén levő Nádasd-Ladány községben fekvő, a nádasd-ladányi 133. sz. betétben A. I. 1., 2. sor és 68/b. hrsz. beltelki kert és 69. hrsz. és 138/a. népsor számú ház (közös udvarral a 68/1. hrsz. ingatlan) álló telki birtokra 252 frtban és a nádasd-ladányi 134. sz. betétben A. I. 1., 2. sor 68/1. hrsz. kert és 69. hrsz. 138/b. népsor számú lakházból (közös udvarral 58/1. hrsz. ingatlan) álló telki birtokra az 1881. 48. t. cz. 156. §-ának d) pontja szerint egészben 252 frt ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1897. évi november hó 4-ik napján délelőtt 9 órakor Nádasd-Ladány községhezánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási ár alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. 48. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kikiáltott kezéhez letenni, avagy az 1881. évi 48. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt át-szolgáltatni.

Székesfejérvárott, 1897. évi augusztus hó 9-én.

A kir. törvényszék telekkönyvi hatósága.

Vlassics,
kir. törvényszéki bíró

MAGYAR FÖLDHITEL

BUDAPEST, Nemzeti színház bérpalotája.

VIII. ker., Kerepesi-ut 5. szám.

A j á n l

3 1/2 és 4 %-os jelzálogkölcsönöket

földbirtokra, házakra, a fővárosban és a vidéken, a becsérték 50, illetve 70 %-os

megterhelésig. Továbbá birtokparcellázásokat, telepítéseket, talajjavítási kölcsönöket az ide vonatkozó 1897. év törvény-czikk alapján. — Kimerítő prospektus kívánatra postafordultával megy.

MAGYAR FÖLDHITEL

Budapest, Nemzeti Színház bérpalotája,

VIII. Kerepesi-ut 5. szám.

Csak csekély

HAVI RÉSZLETFIZETÉSRE

kaphatók!

Legújabb divatu tavaszi-gallérok és kabátok.

Kész férfi- és gyermekruhák

minden nagyságban. Kanavász, vászon és minden e szakmába vágó czikkék, valamint

ingek, gallérok és tábravalók, nap- és esernyők dus választékban.

— Nagy raktár asztal- és futó-szőnyegekben. —

LÖWY ADOLF + + + + +
+ + + + + SZ-FEHÉRVÁR.

(Felmayer mellett.)

„KEGYELET“

az »Első hazai cs. és kir. érczkoporsó-gyár« temetkezési vállalata,
Sz.-Fejérvár, Kossuth-utca Dieberich-féle ház.

Van szerencsém szives tudomásul hozni, hogy

„KEGYELET“ ezim alatt

egy a jelenkor minden igényeinek megfelelő

TEMETKEZÉSI VÁLLALATOT

rendeztem be, hol is egy a helybeli mint a vidéki tisztelt gyászoló közönségnek minden e szakmába vágó czikkeket **gyári áron** **bocsájtok rendelkezésére.**

Raktáron tartok a legegyszerűbb fakoporsóktól a legdiszesebb érczkoporsókig mindentféle árban. — Továbbá szemfedeleket, lepedőket, párnákat, szóval teljes berendezést a temetkezéshez szükséges kellékekből.

Nagy raktárt tartok legszebb kivitelű művirág, érc és örökzöld koszorúból.

Elvállalok egy helyben mint vidéken teljes temetkezések rendezését, kapolnák, szobák behuzását stb

Rendkívüli olcsó árban bocsájtom a gyászoló családok rendelkezésére egy helyben mint vidéken saját dísz gyászkoocsjaimat, (halottas kocsit) és pedig a következő áron:

Egy díszes 8 oszlopos fekete ezüstös gyászkoocsi helyben 2 lóval 4 frt,

Egy díszes kék ezüstös gyermek gyászkoocsi helyben 3 frt.

Továbbá rendelkezésére áll még a gyászoló családoknak egy igen díszes üveges fekete ezüstös gyászkoocsi és igen díszes fehér aranyozott üveges gyermek gyászkoocsi a megfelelő testőrség és kapussal. — Hullá szállítást az ország és külföld minden irányában elvállalok.

Magamat a t. gyászoló családok szolgálataiba felajánlva maradok kiváló tisztelettel

GEBAUER KÁROLY,

az „Első hazai cs. és kir. szab. érczkoporsó-gyár“ tulajdonosa.